

Nagyszikla Varázshegy

Van két olyan mérnöki alkotás az Állatkert területén, amit a felületes szemlélő első pillantásra nem is biztos, hogy épületnek lát. Ez a két szikla, a Kis- és Nagyszikla, amelyeket úgy terveztek és építettek meg, hogy látványra geológiai képződményekre hasonlítsanak. Ezek közül a Kisziklát már ebben a sorozatban bemutattuk, most a 34 méter magas, nagyobbik sziklával ismerkedünk meg.

A Nagyszikla építését is 1909-ben határozták el, amikor a főváros átépítette és modernizálta az állatkertet. A vasbeton műsziklák építése a kor legmodernebb állatkertészeti újításának számított. Az először „A” hegynek, majd Nagysziklának nevezett nagyobbik sziklaépület kívülről mészkő-dolomit sziklát formáz, amelynek mintájául a székelgyföldi Hagymás-hegység érdekes sziklaformációja, az Egyes-kő égbé magasodó tornya szolgált.

A Nagyszikla elkészültekor korának legmagasabb kiállítási és építészeti minőségét képviselte. Az állatok elhelyezése terén a legnagyobb újdonságot a nagyragadozók száraz árkos és műsziklás bemutatása jelentette. Az úgynevezett „panorámakifutós” bemutatási módszert a hamburgi Hagenbeck-féle állatparkban találták ki 1907-ben. Az ötlet az volt, hogy az állatokat természetesnek ható környezetben, rácsok és kerítések nélkül, sziklafalak határolta kifutókban, száraz vagy vizes árkos elválasztással mutatják be a látogatóknak. A mély árkot a közönség a rejtett elhelyezés miatt nem vette észre, de az mélységével és szélességével teljes biztonsággal választotta el a nézőt az állatoktól. Ebből a kifutó-típusból mára csak egy maradt meg eredeti állapotában, és ide a közönség be is mehet. Persze most nem oroszlanok vannak ott, hanem a Varázshegy egyik kiállítása, a neandervölgyi ősemberek tábora látható a szárazárkos, fakockákkal burkolt aljzatú műemlék-kifutóban.

Ma a szikla külső felszínét kevesebb állatfaj, de nagyobb, összefüggő területen használja: a déli oldalon látható a galléros páviának és sörényes juhok hagyományosabb társaskifutója, amit a nyugati oldalon a hatalmas területű, gazdagon berendezett gorillakifutó követ. A keleti és északi oldalon eurázsiai fajok láthatóak. Előbb a nemrég érkezett arany takinok és cebui disznók, majd a barnamedve kifutója, ezt követően az ázsiai vadkutyák majd végül a vörös macskamedvék bemutatói láthatóak.

A hegy belsejében 2012-ben nyílt meg a Varázshegy elnevezésű kiállítás. 100 évvel a szikla elkészülte után, tulajdonképpen megvalósítva az akkori állatkertigazgató, Lendl Adolf szakmai elképzelését, aki múzeumot - benne bálnák és delfinek preparátumaival - álmodott ide. Ugyan bálnacsontváz nem látható a Varázshegyben, de 20 méter hosszú ámbráscet modell igen, ami az ország legnagyobb, élethű állatszobra.

A Varázshegy az élet múltját, jelenét és jövőjét látatja egyedi kiállítási koncepcióval: az élőlényeknek a folyamatosan változó környezethez történő alkalmazkodásán keresztül. A rengetegféle óriási állatmodellen, interaktív és kalandos játékokon, szimulátoron és 3D mozin kívül a bemutatott élő állatok is egy-egy evolúciós lépést jelképeznek, vagy olyan ősi anatómiai tulajdonságokat hordoznak, amelyek jól szemléltetik a többszázmillió évvel ezelőtti állatok testfelépítését és alkalmazkodásbeli újításait. Néhány az itt látható nagyon különleges, érdekes faj közül: tőrfarkú rák, géb, bambuszcápa, karcsú sziréngöte, götetal, vitorlásgekkó, mókuscickány vagy a csupasz turkáló. De itt látható az állatkert legnépesebb denevérkolóniája, és a legteljesebb ízeltlábú bemutatója is, sokféle rovarral (pl. botsáskákkal, bogarakkal) rákkal, pókkal.

Figyeld meg!

Ha a Varázshegyben jársz, figyeld meg az ott látható fajokat! Vannak köztük feltűnőek, de vannak olyanok is, melyek alig észrevehetőek, köszönhetően rejtőszínüknek. Van, hogy úgy beleolvadnak a környezetükbe, hogy rögtön nem is vesszük őket észre. Melyik a legdíszebb köztük?

Az emberek többsége viszolyg az olyan élőlényektől, melyeknek csupaszbőre, pikkelye, vagy épp sok lába van. Ez a fajta ellenszenv, előítéletet bizonyos fajok iránt annak is betudható, hogy a legtöbb nem ismerik ezeknek az állatoknak a hasznát, a természetben betöltött fontos szerepét. Sokan így vannak az elkövetkezendőkben bemutatott, félelmetesnek tűnő pókokkal is.

A madárpókokat az ízeltlábúakhoz, azon belül pedig a pókszabásúak közé soroljuk. Sok pókfaj megtalálható hazánkban, ám a madárpókok csak és kizárólag a trópusokon és szubtrópusokon fordulnak elő. Védelmet

élveznek, életükre és élőhelyükre veszélyt jelent az illegális kereskedelem és az esőerdők fogyatkozása.

A madárpókoknak számos faja ismert, s ezek különböző színűek: vannak köztük feketék, szürkésbarnák, de türkizkék színben pompázók is. Az egyik legdíszebb madárpók az úgynevezett Martinique-i fapók, mely népszerű a póktartók körében. A madárpókok szerte a világon kedvelt terráriumi állatok. Tartásukról, tenyésztésükről rengeteg szakkönyvben lehet olvasni.

A madárpókok a többi pókfajhoz hasonlóan rendelkeznek szövőszemölccsel. Ám, míg sok faj a hálójával segítségével ejti el zsákmányát, a madárpókok inkább ügyességükre, erejükre és gyorsaságukra hagyatkoznak: hálót csak a megfogott zsákmány „tárolásához”, lakóüregük bélelésére, illetve a vedlés alatti időszakhoz készítenek. Ragadozó életmódot folytatnak: elfogyasztanak kisebb-nagyobb rágcsálókat, ízeltlábúakat, hüllőket, madarakat, de fő táplálékukat rovarok képezik. Méregmiriggyel rendelkeznek, s ezt a zsákmány elejtésekor alkalmazzák is. A pókok csakis folyékony halmazállapotban tudják elfogyasztani ételmüket: így ha egy állat beleragad a hálójukba, azt először enzimekkel fecskendezik be, majd csak utána fogyasztják el.

A brazil óriás madárpók (*Lasiodora parahybana*)

Ez a Dél-Amerika trópusi erdeiben élő, óriásira megnövő faj az egyik legnagyobb madárpókfajnak számít bolygónkon. A nőstény egyedek jóval nagyobbra nőnek, s tovább is élnek hím társaiknál. E pókok lábfejsztávolsága akár 30 cm is lehet, s testméretük elérheti a 8 cm-t, emellett akár 20-30 évig is élhetnek. Főként a talajon mozognak, és nagyon változatosan étkeznek: a fiatal állatok egészen apró élőlényekkel, például rovarokkal táplálkoznak, míg a kifejlett madárpókok akár a testméretükkel megegyező állatokat is elfogyasztanak. Zsákmányszerzésükre jellemző, hogy bár hatalmas csáprágókkal rendelkeznek, támadás során mégsem ezt, hanem testi erejüket használják. Emellett, mikor veszélyt éreznek, ledörzsölik apró kitinszőreiket, melyek az ellenség nyálkahártyáját irritálva fájdalmas gyulladást is okozhatnak támadójának.

Madárpók

Theraphosidae
Tarantula spiders

Tudtad-e?

Minden póknak 8 szeme van? Akadnak kivételek. Ázsiában felfedeztek egy vadáspókfajt, melynek nincsenek szemei. Ez valószínűleg azért alakulhatott így, mert életterét barlangokban találta meg, s így egész életét sötétségben tölti.

Karcsú sziréngőte

Siren lacertina
Greatersiren

szép számmal jelen vannak akár a hazai, akár egyéb kontinenseken élő fajok közt kutatunk. A karcsú sziréngőte eredeti élőhelye az Amerikai Egyesült Államok folyóvízeiben van, dél felé Texas keleti részéig, észak felé a Michigan-tóig. Az 1700-as évek közepén fedezték fel először, Kaliforniában. Különböző találgatások folytak mibenlétéről; volt, aki hálnak tartotta, volt, aki lárvának, majd némi kutatómunka, megfigyelés után megegyeztek abban, hogy ez egy kifejlett állat, kopoltyús gőte, mely azonban tüdővel is rendelkezik.

Szárazon és vízben

Fél évszázaddal később Magyarországra is érkezett egy példány, Gothard Sándor nevelte, tanulmányozta éveken keresztül. Megfigyelte, hogy rendkívül rejtőzködő életmódot folytat, nagyon óvatos, élénk, gyors mozgású faj. Jellemző rá, hogy a szárazföldön vartyogó hangot hallat. Kifejezetten szívesen időzik a szárazföldön is, de csak ha biztonságban érzi magát. Menedéket számára a vízben lévő üregek nyújtanak, de olykor a nyirkos talajfelszínen is hosszú folyosókat és búvóhely céljából. Elszaladni nem tudna előlünk, ha üldözőbe vennék, ugyanis csak az elülső végtagjai maradtak meg, de azok is rövidek, és csak négy ujj nő rajtuk. Mozgása szárazföldön inkább lomha, a vízben viszont különösen fürge. Ha hideg az idő, csupán óránként jön felszínre levegőért, ha azonban a víz felmelegszik, akár 3-5 percenként is fellátogat.

Porszívóz a fenéken

Színe sötét, feketés, alsó oldala valamivel világosabb, és néhol apró fehér foltok figyelhetők meg rajta. Teste hosszúka, megnyúlt, bőre sima, gazdagon borítják mirigyek, melyek külső hatásra váladékoznak. Étrendjét elsősorban apró állatok alkotják: vízirovarokkal és más apró gerinctelenek: rákok, puhatestűek, férgek, valamint növények is szerepelnek az étlapján. Táplálékát úgy kutatja fel, mintha porszívózna az aljzaton. Szájába veszi a talajt, a vizet, majd kipréseli, kiszűrve ezzel a számára értékes részeket. A nőstény több száz kocsonyás anyagba zárt petét rak, amelyekből később kikelnek a kis porontyok, melyek, ha felnőnek, elérhetik az 50-90 cm-t.

Tudtad-e?

Minél hosszabb egy kétéltű teste, annál rövidebbek a végtagjai.

Ha állatkertbe jössz, bizonyára nem ez az az állat, melyet az elsők között szeretnél megnézni. Viszonylag alacsony számú rajongótáborral bír ez a különleges lény, pedig igazi egzotikum a maga nemében. Ez az angolnatestű, két aprócska kézzel integető kétéltű a görög mitológia halfarkú nőalakjairól kapta a nevét.

Kétféle légzőszerv

Ha kétéltűekről van szó, a hétköznapi ember nagyjából a békákig jut a felsorolásban. Pedig a gőték, szalamandrák is

Figyeld meg!

Mit veszel észre, hol szereti ideje nagyobb részét tölteni a sziréngőte?
Ha elidőzöl az akva-terráriuma előtt, megfigyelheted.

Tudtad-e?

A botsáskák csak a nevükben sáskák, és még közelebbi rokonságban sincsenek a valódi sáskafélékkel, csupán fejlődésük hasonló. A valódi sáskák (Acrididae) családja egy teljesen más rendbe, az egyenesszárnyúak (Orthoptera) rendjébe tartozik. A sáska elnevezést rajtuk kívül az imádkozósáskáknál is használjuk, amelyek ugyancsak egy teljesen eltérő csoport, a fogólabúak (Mantodea) rendjének tagjai, és szintén nincsenek rokonságban az imént felsorolt egyik rend tagjaival sem.

A botsáskák (Phasmatodea) a rovarok (Insecta) osztályának egyik rendjét alkotják. Eddig közel 3200 fajukat írták le. A csoport tudományos elnevezése az ógörög „phasma” kifejezésből ered, ami jelenést vagy fantomot jelent, utalva a rendkívül kifinomult álcázóképességükre.

A botsáskák ugyanis a megtévesztés nagymesterei. Kitines testfelszínükön felismerhetjük a leutáznótnövényi felületek legapróbb részleteit, sőt, egyes fajok még a betegségekből vagy sérülésekből eredő elváltozásokat is megjelenítik magukon, nehogy pont a tökéletességük leplezze le őket. Az egyszerű ágacskákat utánozó fajokon kívül fakéreghez, elszáradt vagy üde zöld levelekhez, sőt, akár fűszálakhoz hasonlóak is akadnak közöttük. Növényevők, és általában táplálékspecialisták, ami azt jelenti, hogy kizárólag egy, vagy csak alig néhány növényfaj lombját fogyasztják. Lassú mozgásúak, emiatt leginkább a tápnövényük közelében találhatunk rájuk. Mivel viszonylag kevéssel beérik, és nem tesznek nagy kárt a lombzatban, az is előfordulhat, hogy egy-egy példány az egész életét ugyanazon az egy bokron éli le.

Többnyire éjszaka aktívak, a nappalt általában mozdulatlan sárga dermedten (úgynevezett katalepsziában) alusszák át. Ha megzavarjuk őket, ringatózó testtel lépkednek odébb, szellő mozgatta ág vagy falevél látszatát keltve. A botsáskák közé tartoznak a legnagyobb méretű rovarok. A Phobaeticus chani nevű botsáska 567 mm-ével a jelenleg ismert leghosszabb rovar a Földön.

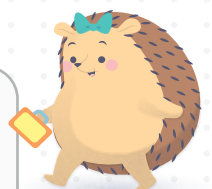
Többségük trópusi erdőségekben él, ezért párás, meleg helyet igényelnek. A tartásuknál ezért ügyelni kell a megfelelő pártatartalom biztosítására. Táplálékspecialisták, emiatt nem mindegy, hogy milyen növényekkel etetjük őket. A Varázshegyben nevelt különféle botsáskafajoka szedren kívül fagyalt, borostyánt, eukaliptuszt, tölgyet és babérmeggyet is kapnak, aszerint, hogy melyiket kedvelik.

Vándorló levelek

A vándorló levelek (Phylliidae) a botsáskák igazán egyedülálló és különleges képviselői. Megjelenésükben megtévesztésig hasonlóak egy falevélhez. A potrohuk kétoldalt lapos, levélszerű lemezzé szélesedett, ésmég a lábaikat alkotó ízek is apró levelekhez hasonlítanak. A nőstények első szárnypárja is levelet formáz, amibe a két szárny erezete is besegít. Ezek a szárnyak repülésre alkalmatlanok, ellentétben a kisebb termetű hímekéivel, amelyek már képesek lehetnek rövid távú repülésre. Számukra ez elsősorban a távolabbi bokrokon élő nőstények eléréséhez szükséges.

Ha alaposan megfigyeljük a vándorló leveleket, észrevehetjük, hogy nem találunk közöttük két egyformát. A testükön található barnás foltok elrendeződése minden egyednél eltérő. Ezek a foltok is az álcázás részei, ugyanis az előregedő levelek foltjait utánozzák velük. Azzal az apró különbséggel, hogy a valódi levelekkel ellentétben a vándorló leveleken található foltok az állat hossz tengelyére szimmetrikusan helyezkednek el.

Figyeld meg!

Botsáskák
Phasmatodea
Stickinsects